

DE
PROFESSORE PROFESSORVM
IN ACADEMIA VITEMBERGENSI
BREVIS EPISTOLA

QVA
VIRO

SVMME VENERABILI, AMPLISSIMO, GRAVISSIMO
EXCELLENTISSIMOQVE DOMINO

DOMINO

CAROLO
GOTTLOB
HOFMANNNO

S. TH. DOCTORI, ET ECCLESIASTAE APVD LIPSIENSES
CELEBERRIMO PRAESTANTISSIMOQVE
DE PROFESSIONE ORDINARIA IN FACVLTATE
ACADEMIAE VITEMBERGENSIS THEOLOGICA ET EPHORIA
ALVMNORVM REGIO - ELECTORALIVM
SECVND A CLEMENTISSIME

NVPER DATA

SVBMISSE GRATVLATVR

BENIAMINVS BILERSVS

ECCL. SVINIZENS. PAST. ET EPHOR. IESN. ADIVNCT.

EX OFFICINA SCHEFFLERIANA.

PROFESSORE PROFESSORVM
IV ACADEMIA VITBERGENSI
BREVIS EPISTOLA

VIRO
SVMME VENERABILIS VNIUERSITATIS CRACOVENSIS
EXCELENTISSIMO DOMINO
DOMINO

CAROLO
GOTTLIBO
HOFMANNO

ET DOCTORI ET FACULTATIS ANNO VNIUERSITATIS
GILBERTO PLACENTISSIMO
DE PROFESSIONE ORDINARIA IN FACULTATE
ACADEMIA VITBERGENSIS THEOLOGICAE PRAEFATA
ALMA MOTHER VNIUERSITATIS CRACOVENSIS
SVMMAE CLASSE PRAEFATA

BENIAMINVS GILBERTVS

SVMME REVERENDE,
AMPLISSIME, GRAVISSIME,
EXCELLENTISSIMEQVE

V I R,

CELEBERRIME

DOMINE DOCTOR,

AESTVMATISSIME

F A V T O R.

Non heri demum, aut nudius tertius, sed iam dudum, illam, inter nos, contraximus amicitiam, quae, sub diuinis auspiciis, non tantum, bene durat, verum et indies noua capit incrementa, utriusque pectora mirum in modum oblectans atque reficiens. Vti enim uitam, incultam et desertam ab amicis, non posse esse iucundam, e societate humana bene intelligimus, ita et, aliqua prius ex parte, moribus utrinque

utrinque, per litteras exploratis, amabilissimum amicitiae nodum, qui singulariter delectat, eo firmiter paulatim connectere coepimus, quod clarius iam patefcit, et benevolentiam Tuam multum mihi prodesse, et amorem meum haud male locatum. Deo igitur, TE propius ad nos, ducente, *Rege nostro Clementissimo*, Vitembergam TE uocante, TEque praestantiam fortunae praecipue consequente, ita sane super hoc TVO honoris culmine fastigioque pie admodum gaudeo, uehementerque laetor, ut uerbis id exprimere uix possim. Et, ne TIBI, qui de me iam dudum egregie es meritis, ingratum me praebeam, in praesentia, coram omnibus, quotquot hanc Epistolam inspicere non grauabuntur, aperte declarabo, quanti TE faciam, quantoque gaudio id me perfundat, quod *Numen Supreme* TIBI in Ecclesia tam insigniter prospexerit TEque *bonum ac emixens signum*, in illa constituere, uoluerit. Sicut enim nullum officium est magis necessarium, gratia referenda. Ita et pro eo, quo TIBI obstringor, officio, peculiare quoddam elegi argumentum, quo TIBI de *Professione illa*, in *Facultate Academiae Vitembergensis*, *ordinaria et luculentia*, commode gratulari queam. Patere igitur, *Vir Summe Reuerende*, ut animi mei sensa, sine ulteriori amage exprimere debeam. Incidi nuper in cuiusdam mei, quondam Praeceptoris, *Professores inter Vitembergenses tum facile Principis*, optimi fidelissimique, *Collegium illud*, quo *Historiam Controversiarum* exposuit, eiusque in discursu, quem uocant, adiecto, uerba sequentia conspexi: *Walther war ein Professor Professorum, den ich niemahls gnug admiriren kan. Ich wolte nicht tausend Thaler nehmen, daß ich seine Collegia nicht gehöret hätte, diese waren alle Goldes werth, Quam uere, uir bicce beatus*, inter coelites iam triumphans, dixit.

dixerit, in sequentibus ostendam pluribus. Consequenter ille quidem, suis in praelectionibus academicis, latino maxime sermone uti, facundia quippe miranda praeditus, flumineque dicendi agros animi rigans, fonteque plane igneo coruscans, flagransque docendi ardore. At uero, ubi Historiam proponebat, uel in campum uitarum et exemplorum excurrerebat, uernaculam quoque linguam interdum adhibendo, planissimis exponebat uerbis, quae obseruanda erant et addiscenda. Hinc de *Germano* hoc *Theologo*, reutonice loquebatur, et eo quidem candore, qui pium Dei uirum probumque discipulum decebat. Cur uero eundem *Professorem Professorum* appellet, eius rei causas sibi habere uisus est non contemnendas. Indicabo illas, ubi poterit, nihil fingens animo, sed omnia ad lancem ueritatis expendens, testimoniisque necessariis confirmans. Pauca saltem, prius, de *Theologi* huius, uere *Magni*, uita inspergam. Ortus est *Waltherus noster* (uidelicet iunior, idem cum Seniore Patre nomen atque cognomen ferens, hic enim hic respicitur,) Aurico, Frisiae orientalis Metropoli, perquam celebri, (quam Eruditissimus ac uenerabilis *Bertramus*, hodieque egregie ornat, et cui optima quaeque apprecor,) et quidem Anno 1638. tertio die Mensis Martii. Parentibus usus est diligentibus indulgentibusque, et tum, ut erant, tempora nostris meliora felicioraque, ditioribus, in primis literas ac mores pie admodum amantibus. Quare factum, ut generator uerbi diuini, puriorisque Theologiae perquam studiosus, litteris ac scriptis, insigniter clarus et eminenter inclytus, filium hunc suum omnibus quibus erat opus, quibusque puerilis aetas impertiri debet, doctrinis, et ipse erudiret, et aliis, praeclara eruditione atque doctrina ornatis uiris ac praeceptoribus instituendum traderet. Erat etiam, (quod praeterea obseruandum,) in

puero, praeter docilitatem ingenii, egregia suauitas oris ac uocis, ut non solum celeriter arriperet, quae tradebantur, sed etiam excellenter pronunciaret, quae ex re, in pueritia iam, nobilis inter aequales ferebatur, clariusque (ex) splendescibat, quam uel cognati et praeceptores putarent, uel generosi condiscipuli animo aequo ferre possent. Incitabat omnes studio suo, multosque, qui eius consuetudine se haud leuiter oblectabant, sibi conciliabat. Cum annum compleuisset quinadenum, missus est, in *Academiam Helmaestadiensem*, quae ipsi occasionem praebeuit, in singularem eruditionis campum excurrendi, praecipuumque *scientiae*, cum *Philosophicae*, tum *Theologicae Thesaurum* sibi comparandi. Tribus uero annis post, Pater optimus domum eum uocabat, et, accersitis scholae Patriae praeceptoribus iniunxit, ut eum de progressibus, in studio factis, examinerent, suoque iudicio ac momento, rem ponderarent. Sed, ille, hisce, (quamuis haud leuiter docti erant,) spreto, plane siluit, ac tristiori ideo Parenti respondit: *Aduoca uiros quosque eruditissimos, cum hisce ego periculum facturus, instruam sermones super quacunque re uelis. Hisce uero, utpote scholasticis tantum praeceptoribus, quibus nuncium misi, amplius respondere non possum.* Refero haec ex Viri Celeberrimi olim ac grauissimi ore, semper genuino atque cordato. His rebus gestis, *Vitembergam* concessit, eiusdemque *Academiae Albo*, nomen suum libere dedit atque inscripsit, ad res suas componendas considerandasque diligentiam non leuem adhibiturus. Sicut igitur ad magna rectis studiis contendebat, magnam in Philosophia ac Theologia operam curamque, de nouo, ponens. Ita quoque fiebat, ut (cum, quae in eo industria atque doctrina comparebat, in aliorum quoque oculis mentesque incurreret,) *Doctoribus Academicis et litterarum amatoribus* sese probaret, ac breui, magis magisque

que *celebritatem, et nominis, et hominum sermonis* consequeretur. Nam fere omnium beneficiis ac beneuolentiis usus, ad altiores, semper, gradus ascendit, et mox *Magister* creatus, mox *Adiunctus* denominatus, mox etiam *Mathematicum superiorum Professor* declaratus et constitutus est, usque dum Anno, tandem, 1687. *ordinariam, in Facultate Theologica, Professionem* obtinuit, atque de singulis, quae gefsit muneribus, optime meruit. Celeberrimus ille Polyhistor, *Schurtzschius*, (cuius fama atque celebritas inter eruditos peraeque immortalis est,) ubi de ultima eius promotione, ad non neminem uult scribere, in haec erumpit uerba: *Waltherus in locum Mayeri surrogatus, non leuiter et cursim, sed serio, rem agit, et uere Theologum proficitur.* Conf. Epistol. Arcan. p. 553. Id saltem alibi dolet, quod Vir iste exercitissimus, atque Theologus, ad stuporem plane doctus, tam sero ad *Carhedram Theologicam* admotus fuerit. Sed, ne sic quidem officio suo deesse coepit, quin potius, tanto cum studio, tantoque cum successu, *scholas Theologicas* aperuit, ut studiosi, non tam aedes eius intrare, quam potius coaceruatim ad illas confluere sint uisi. Fateor sane, quod, quoties aliquis, auditorum in *Waltheriani* facit mentionem, toties omnes fere laudes in dona eius effundere uideatur, etiam, cum paucis saltem uerbis mentionem eius faciat. Exemplo sit *Beatus D. Weickbmanus*, Theologus ille cordatissimus, quem satis laudare aequae non possum. Hic sane, omni occasione, quanti fecerit *Waltherum*, pie declarat, ac se *buius Theologi* donorumque eius, admiratione summa ductum, Lipsia *Vitembergam*, contulisse, ingenue fatetur. Quapropter etiam filius eius, natu minimus, (cui Deus ex alto benedicat!) in oratione fubnubri idem, de *piissimo parente* profert refertque: *uentabat* (inquit,) *ad Michaellem Waltherum, cuius grauitate, re-*

rum

rum diuinarum humanarumque intelligentia, iudicio, eloquentia, sic capiebatur, ut eius potissimum opera erudiri uellet. Huic igitur, se, praeter caeteros dedebat, hoc mystagogo, in adyta disciplinae sacrae penetrabat. Oprati fructum consecutus, eum quidem uirum, neque nimium ualde, neque nimium saepe laudari posse, saepius fatebatur. Haec ille uerissime, rectissimeque. Et hanc uiam esse, qua itur ad responsonem, quaestionis, de *Professoris Professorum Titulo*, (qua ratione *Walthero* tributus sit) dandam, haud difficulter uidebis, *VIR CELEBERRIME*. Quapropter in ista denominationis causa indicanda paululum uersaturus, fateri debeo, quod hic nihil meris hominum autoritatibus, nihil quoque nudis animi coniecturis, nedum immodicis beneuolentiae amorisque inordinati generibus adscribatur. Amor quidem cum ueritate miscetur, et candor fidelitatis dona praeceptoris admiratur. Sed non nisi ad fontes respicitur, e quibus encomia hinc Theologo insigni acrimonia iudicii praedito et omne laudum decus complexo, tributa emanarunt. Non iam urgebo illos Titulos, quibus nonnulli, Religionis Romanae hodiernae Socii, Caput suum, quod adorant, *Dominum Dominantium, Regem Regum*, ac *Episcopum Episcoporum* appellant. Non enim est e re mea, in praesentia, inquirere, quo iure, quoue fundamento id fieri, uel non fieri possit. Edisserat istos *Cl. Saldenus* in otis, p. 43. *Cl. Dannbauer*, in *Hodom. Sp. P.* pr. I. p. 619. et *Cl. Vrsinus* cum in *Histor.* p. 104. tum in *Scrupulis* p. 90. Nec hoc loco, commemorabo illa nomina, quibus Eruditi, Viros quosdam Dei praecipuos, ob dona meritaque singularia, insignire sustinuerunt. Sic enim *PAVLUM, Patrem Patrum*, (Confer *D. Bebelii* *Antiquit. Secul. II.* p. 220. et adde *D. Dorschei* *Scrupul.* p. 439) et *Doctorem Apostolorum*; (uide *D. Quenstedii* *Disput. de Paulina Petri increpatione.* §. 3. elench.

elenct.) Sic *LYTHERVM*, *Doctorem Doctorum* (cum Kirchnero,) et *MELANCHTHONEM*, *Praeceptorem Praeceptorum*, (cum Camerario,) appellarunt. De quibus omnibus fusius dicere, mei non est instituti. Verum enim vero, de unico *Michaele VValthero*, iuniore, quaero: Num recte de eo dicatur et affirmetur, quod sit *Professor Professorum*? Erunt omnino, qui de *Theologis gloriosis* conquesti, eo ipso, multis aliis, laudem detrahi ac derogari, qui Professorum ordini atque muneri sunt adscripti, obiicient. Sed, cum relatum legent, non una eademque laude Theologos donis ac meritis clarissimos, condecorari ac celebrari itemque adfici, non renuent concedere, quod iure is grauis sit, praecipuamque *praestantiae laudem ac dignitatem principatus* mereatur, cuius de eruditione omnium sit consentiens fama. Nihil enim decedit aliorum honori, qui illo se dignos gerunt, si unus alteri praefertur. Sic nostri, plerumque Beatum *D. Gerbardum*, *Archi-Theologum*, cum *B. D. Hoero*, nominare solent. Quis caeteros propterea, laude sua defraudandos dixerit? Hinc in *VValthero*, cum uaria admiremur, non sane erit, ut aliquis ideo nos reprehendat. *Professor* utique fuit *Professorum*, i. e. tanta eruditione, tantoque dono perspicuitatis facundiaeque in proponendo excelluit, quanto in aliis maior haberi non potuit. Quapropter etiam caeteros Professores omni modo superauit, maxime suo tempore. Nam de isto iam praecipue sermo est, quamuis etiamnum in locis quibusdam desideretur. Multa uero sunt, quibus *Waltberus*, prae aliis, excelluit. Omnibus enim, qui eum audiuerunt, creditum planeque persuasum fuit, (ut ex *B. D. Neumanni*, *B. D. Gleichii*, ac *B. D. Hausenii* inprimis, testimoniis, constat,) eius Doctoris similem multis temporibus, nec in philosophia uniuersa, nec in solida

B

Theo.

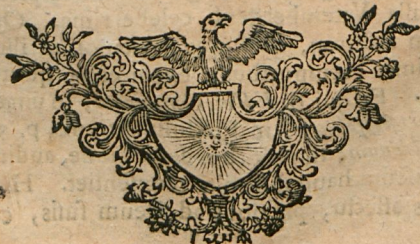
Theologia, toto terrarum orbe uixisse, eiusque fuisse admirationem tantam, ut obuiam procedentem unusquisque uel eminus, haberet reuerenter, nec sine cultus singularis significatione intueretur. Loquor maxime cum Cl. Viro, Dn. M. *Schoenbachio*, Amico meo aestumatissimo, de uita *Neumanni* differente, p. 17. 18. Ego ipse, (quoniam mihi datum est, uaria eius Collegia colligere et inspicere,) semper obstupescere soleo, quoties melliflua, diuinaque uerba ac thesauros rerum profundissimos, quibus scatent, consideratus perpendo. Requiras a Theologo quicquid uelis, et a Professore Theologiae, quaecunq; ames ac desideres; Omnia sane et singula in *hocce optimi uini uase plane aureo*, confluisse deprehendes, si unicum saltem scriptum huius uiri perlustrabis. Quae enim in *Scaligero*, quae in *Casaubono*, quae in *Salmasio*; porro: quae in *Chemnitio*, quae in *W. Lysero*, quae in *Hunniis*, quae in *Calouio* atque in aliis, quondam triumphasse *dona eruditionis*, cum *Philosophicae* et *Historicae*, tum *theologiae polemicaeque*, concedis, ista, ad unum omnia, manus Dei admiranda, *huic Viro* largissime benignissimeque concesserat. In specie, ut aliquid afferam, dicendus est, SVI TEMPORIS BASILIVS, ut uult *Neumannus*, RABANVS MAVRVS ut indicat *Wernsdorffius*, et HENRICVS DE GANDAVO, ut concedit *Quenstedius*. Nam *haec tria lumina, pia Antiquitas* PROFESSORES OPTIMOS DOCTISSIMOS, SOLENNES atque VNIVERSALES dixit, ut cuius rerum peritus mecum fatèbitur. Conf. D. *Quenstedii* Dialogum, in Praefat. et opere. Illustris Vir, ac Theologus *ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος*, (cuius zelum et moderationem, candorem et prudentiam eruditionemque debitis laudibus efferre nequeo,) *Thomas Crenius*, *Waltberum* hunc iuniorem iis accenset Theologis, qui prae caeteris perbene loqui latine

tine uisi sint, in Commentat. Philol. et Histor. pr. 2. p. 188. Nec ego errabo, si in isto, non tam *flumen dicendi*, quam *orthodoxiam* et *prudentiam*, cum admiratione quadam, honore dignam puto. *Ipsē*, quondam, *Electōr Brandenburgensium*, FRIEDERICVS GVILIELMVS, cognomine MAGNVS, *lumen orbis illud Serenissimum*, cuius *splendor, in factis praeclarissimis etiamnum lucet*, *Waltheri prudentiam* collaudasse fertur. Et hac etiam, egregie praeditus erat noster, quicquid enim B. D. *Fechtius*, in Apparatu, quicquid D. *Saldenus*, in Otiiis, quid tandem D. *Foerjschius*, D. *Carpzouius*, alter ille Chrysofostomus, D. *Deylingius*, *Vedelius*, et alii, in disputationibus ac scriptis suis, *de Prudentia Theologica* et *Ecclesiastica*, litteris consignarunt, id omne in *Walthero* fuit conspicuum. Vellem ego uehementer, ut ne tempus me deficeret, plura eius rei documenta in medium allaturus essem. Sed, abrumpere cogor, non nisi symbolum B. Viri additurus, quod hoc fuit: *Nerui atque artus sapientiae sunt non temere credere*. Iam ad TE, VIR PRAESTANTISSIME, iterum mea sese uertit allocutio. Nosti probe, quam impense TE amem, et quam pie TE suspiciam. Patere igitur et permitte benigne, ut ore, tribus saltem, uerbis, exprimere debeam, quae sentiam, uelim et optem. Vocatus es, *diuinis Regiisque auspiciis*, ad *Professoris Theologiae munus* suspiciendum, in Academia illa *Vitembergenſi* celeberrima. Quam graue uero, quam arduum, quamque periculofum illud sit, nostris inprimis temporibus, experientia quotidie clare satis docet. Et qui B. *Veickbmannum*, in uitae suae cursu, B. *Seburzſeifsbium*, in Epistolis Arcanis, p. 388. et 389. itemque *Saldenum*, in Otiorum dedicatione, audire non recusat, nobiscum haud difficulter consentiet. Hinc ex infusato amoris affectu, precibus ad Deum fufis, coram Ec-

clesiae

clesiae facie, sincere opto, ut de Spiritu isto VVALTHERI, qui TIBI ad veritatis proponendas defendasque, et omnis generis aduerfitates sustinendas, opus est, duae partes super TE sint, utque Deus, et illa dona, quibus *hic Theologus* inclaruit, et istum honorem, quo exceptus fuit, TIBI concedat et largiatur, ac TVIS laboribus et conatibus perpetuo adsit, TEque TVOSque ad seros usque annos, saluos et incolumes conseruet, itemque contra omnes hostium insultus, fortissime tueatur, et ab illorum impetu paterne vindicet! Corona illa studioforum, qui sacris operantur, magna cum animi uoluptate, TE excipiet, TE in oculis feret, TE diligentissime audiet. Macte igitur haec uirtute, et, nullo non tempore, *Ecclesiae Patriaeque emolumentum* promoue. Quo aegrius *Lipsienses* TE amiserunt, eo lubentius *Virembergenses* TE, et in gremium suum suscipient, et ulnis suis manibusque gestabunt. Gratulor TIBI hoc honoris felicitatisque genus, gaudeo super TE, et applaudo. Faxit Deus, ut omnia TIBI prospere procedant. Me uero porro amare, ne desiste.

S. D. G.

Ye 3447

Sb.

V317

03, 2001 Bd.

DE
PROFESSORE PROFESSORVM
IN ACADEMIA VITEMBERGENSI
BREVIS EPISTOLA

^{QVA}
VIRO
SVMME VENERABILI, AMPLISSIMO, GRAVISSIMO
EXCELLENTISSIMOQVE DOMINO

DOMINO
CAROLO
GOTTLOB
HOFMANNO

S. TH. DOCTORI, ET ECCLESIASTAE APVD LIPSIENSES
CELEBERRIMO PRAESTANTISSIMOQVE
DE PROFESSIONE ORDINARIA IN FACVLTATE
ACADEMIAE VITEMBERGENSIS THEOLOGICA ET EPHORIA
ALVMNORVM REGIO - ELECTORALIVM
SECVNDIA CLEMENTISSIME

NVPER DATA
SVBMISSA GRATVLTVR
BENIAMINVS BILERSVS

ECCL. SVINIZENS. PAST. ET EPHOR. IESN. ADIVNCT.

EX OFFICINA SCHEFFLERIANA.

